

“Sempre lluitaré per la unitat de la llengua”

Germà Colón (Castelló de la Plana, 1928), és una figura de referència obligada en el camp de la romanística internacional. Ha passat gairebé mig segle investigant a Basilea, però no s'està de visitar-nos i d'obsequiar-nos amb la seua vasta erudició i didàctica allixonadora. Enguany participa en els molts actes d'homenatge organitzats arreu del país en commemoració de l'Any Francisc de Borja Moll.

Germà Colón resideix a Basilea des de la gairebé cinquanta anys: hi va arribar el 1954. La Universitat d'aquesta ciutat suïssa ha estat la base d'operacions des de la qual ha desenvolupat una àmplia trajectòria en el camp de la filologia romànica. Ara ja fa uns anys que el van jubilar. Això, però, ha estat el seu *jubilum*, perquè ara pot fer allò que la manca de temps —o les obligacions acadèmiques, tant se val— no li permetien fer. “És veritat que ara, com a emèrit, dispose de més temps per a llegir i escriure que quan tenia classes quasi diàries a la Universitat.” Als seus setanta-cinc anys, de fet, té l'agenda encara més atapeïda que no abans. “Em dedique a allò a què m'he dedicat sempre, a l'estudi de les llengües romàniques, especialment del català i de l'espanyol.”

El gruix de la seua investigació ha parat atenció especialment en la lexicografia i la lexicologia, però també ha fet d'editor de textos antics i forma part de les principals institucions i entitats científiques de la romanística internacional. És membre de l'Institut d'Estudis Catalans i ha estat nomenat doctor *honoris causa* per les universitats de València, Alacant, Jaume I de Castelló i Autònoma de Barcelona.

— Vostè ha fet classes en diverses universitats europees. Sever Pop, Omer Jodogne, Mateu i Llopis, Casacuberta, Riquer, Badia i Margarit, Von Wartburg han estat els seus mestres. Quin record en té?

— De tots guardo molt bon record. Badia Margarit és qui m'ensinistrà en l'estudi de la lingüística, Sever

Pop em donava una pila de llibres cada setmana i havia d'anar a sa casa i fer-ne un comentari; això m'ajudà molt. Walther von Wartburg va ensenyar-me el rigor en el tractament del lèxic francès, i Casacuberta, damunt d'una tauleta que trontollava, m'anava explicant davant les fotocòpies d'un manuscrit els secrets de la transcripció i de l'edició de texts. Afegiré que Mateu i Llopis, que va ser el meu professor de paleografia a la Universitat, va dir-me que havia de recollir la cultura popular, perquè ben prompte “els xiquets ja no sabran què és un cresol o una flama”. Això em paregué exagerat i ara vaig donant-li la raó.

— En un món en què es dóna prioritat als aspectes pràctics o rendibles del coneixement científic, què pot aportar la filologia?

— El món aniria molt malament si només comptava el costat pragmàtic, de quantitat o d'utilitat immediata. El coneixement de les llengües, de qualsevol llengua, obre uns horitzons immensos. El domini de dos, tres o més idiomes, en aquest món globalitzat, és un avantatge. Ara bé, els qui pensen que dient quatre mots d'anglès (mal parlat i pitjor pronunciat) ja és suficient estan ben equivocats. Dic açò perquè he sentit diverses vegades alguns pares planyent-se que hom faça estudiar el català als fills en lloc de l'anglès... Naturalment que l'anglès és importantíssim, imprescindible, però si els fills obliden la llengua dels pares seran unes persones desarrelades; a més, que no dominaran mai un idioma estrany com un de propi; aquest darrer els

ROBERTO RUIZ - TALLER D'IMATGE DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT

Germà Colón, a la Universitat d'Alacant, el propassat 7 de maig, en l'acte d'homenatge que aquesta universitat va organitzar amb motiu de l'Any Francesc de Borja Moll.

ajudaria en l'estudi de qualsevol llengua estrangera. De mi sé dir que gràcies al meu valencià castellanenc no vaig tenir massa dificultats en l'aprenentatge lingüístic.

—Creu que la seua trajectòria ha estat reconeguda pels polítics del País Valencià? I a Catalunya?

—Dels polítics, no me n'he preocupat mai. I dels cercles acadèmics he rebut homenatges i reconeixements que agraeix però que trobe excessius.

—L'Any 2001, la Universitat Jaume I va crear la Fundació Germà Colón

Domènec. Vostè va donar la seua biblioteca a l'esmentada universitat. Quins objectius i quines activitats es promouen des d'aquesta Fundació?

—La biblioteca està especialitzada en obres sobre les llengües romàniques; amb la Fundació volem afavorir l'estudi de la filologia romànica, modalitat que ara no s'ensenya a la Universitat Jaume I. A aquest fi organitzem col·loquis, conferències, cursos d'estiu i, naturalment, fem publicacions especialitzades.

—Enguany se celebra l'Any Francesc de Borja Moll, amb motiu del centenari

del naixement de l'erudit mallorquí. Vostè participa com a conferenciant en alguns actes universitaris d'homenatge. Quina és la transcendència dels seus estudis?

—Francesc de Borja Moll, com també el seu mestre, Antoni Maria Alcover, són unes personalitats importantíssimes en la nostra cultura, són un espill de treball i de sacrifici per la llengua, en el qual caldria mirar-nos. El *Diccionari català-valencià-balear* és, sense exageració, el millor diccionari d'una llengua romànica, l'obra més original en el seu gènere de totes les aparegudes a la Romània, car combina admirablement la documentació antiga i moderna, dialectal i literària, i la posa a l'abast dels especialistes i del gran públic. És el diccionari nostre, l'espill de la llengua de tots nosaltres, catalans, mallorquins i valencians. Des d'un punt de vista científic, el títol per a designar la llengua resulta una mica estrany (no el va triar Moll, sinó mossèn Alcover, amb raons justificades), i, malgrat tot, ha tingut un extraordinari poder unificador. I cal dir ben fort que aqueix títol no va de cap manera contra la unitat de la llengua catalana, i ben clar s'expressa en el subtítol.

—Vostè va conèixer personalment Francesc de Borja Moll.

—Vaig tenir aquesta sort. El vaig tractar molt i vaig estar ben orgullós quan la meua Universitat de Basilea, l'any 1964, li va concedir el títol de doctor *honoris causa*. Encara recordo amb enyorança el viatge que va fer a Basilea. Era el primer títol acadèmic que rebia. Moll era un home d'una gran amabilitat, senzill i jovial, però amb una voluntat ferrenya va dur endavant l'obra del *Diccionari* (i moltes coses més), malgrat les dificultats i entrebancs que li van eixir al pas durant el règim franquista.

—Els dialectòlegs han classificat la nostra llengua segons la dicotomia català occidental i català oriental. Hi ha aspectes d'aquesta divisió canònica, però, que no queden gaire clars, si més no quant al lèxic.

—Es tracta d'una divisió feta amb criteris fonètics; és la pronunciació de les vocals àtones el que s'ha considerat. I és un criteri vàlid, però no ho és per al lèxic, que, com vós dieu, no el podem tancar dins uns esquemes rígids. Sempre m'ha sobtat que paraules tingudes per únicament del nord del domini o bé de Mallorca, les trobem en qualsevol racó de les nostres comarques valencianes, i viceversa.

—L'any passat es va commemorar el setantè aniversari de les Normes de Castelló. L'esperit de concòrdia i d'acord va inspirar la creació d'aquelles Normes. No creu que aquest esperit conciliador s'ha trencat amb la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL)?

—Jo, quan es va commemorar el setantè aniversari, vaig parlar ben alt en defensa d'aquest esperit de concòrdia i d'unitat. Haig de dir, tanmateix, que no conec massa el que passa dins aqueixa acadèmia.

—A Castelló, fins i tot l'Ajuntament, del PP, va celebrar el setantè aniversari de les Normes del 32.

—A Castelló l'anomenada "Batalla de València" no ha existit. La gent, d'una banda, i la Societat Castellonenca de Cultura i la Universitat Jaume I, d'una altra, tenen les idees molt clares sobre aquest assumpte.

—Com a membre de l'IEC, creu que la creació de l'AVL era necessària?

—Com ja li he dit, estic poc al corrent de les activitats de l'AVL. La seua creació és obra dels polítics i no dels especialistes (conste que a mi no mai m'ha interessat esdevenir "acadèmic"). Tinc cinc dits a la mà i, pel que sé, me'n sobren per comptar els lingüistes i filòlegs que en fan part.

—La Conselleria d'Educació del País Valencià ha tornat a desestimar el títol de Filologia Catalana que expedeix la Universitat de València per acreditar el requisit lingüístic que permet accedir a l'administració pública. Quina opinió li mereix aquest fet?

—Això és una aberració.

—Quin és l'organisme, doncs, a què ens hem de remetre els valencians en matèria normativa?

ROBERTO RUIZ - TALLER D'IMATGE DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT

"A totes les universitats es parla sempre de català i llengua catalana. Això és normal, perquè la llengua de les Balears i de València va ser portada pels catalans amb la reconquesta."

—Ho tinc molt clar i podeu pensar quin n'és.

—L'11 d'abril passat va tenir lloc a València una reunió ordinària de la Secció Filològica de l'IEC per fer-hi un debat sobre l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Vostè hi va participar. Quina és la relació que haurien de mantenir totes dues institucions?

—Allò va ser només una presa de contacte amb alguns col·lectius valencians i amb alguns membres de l'AVL que vingueren a títol personal.

—Després de la creació de l'AVL, l'IEC continua sent l'autoritat normativa també al País Valencià?

—Per a mi i per a qualsevol lingüista, sí.

—Moltes veus crítiques han insistit a dir que l'AVL no afavoreix la unitat lingüística ni tampoc no fomenta l'ús del català al País Valencià?

—Jo voldria que no es trencara la unitat i sempre lluitaré en favor d'aquesta unitat.

—Amb motiu de la publicació d'un nou diccionari lexicogràfic, l'AVL ha utilitzat l'expressió "llengua valencianocatalana" per referir-se al català que es parla a l'Alguer. Com a lexicògraf, creu que aquesta és una bona fórmula?

—Visc fa cinquanta anys a l'estranger. A totes les universitats es parla sempre de català i llengua catalana. Això és normal, perquè la llengua de les Balears i de València va ser portada pels catalans amb la reconquesta d'aquests territoris.

—La Biblioteca Nacional, que dirigeix el català Lluís Racionero, finalment va decidir catalogar els llibres en català procedents del País Valencià amb l'abreviatura "cat". Hi ha deixat oberta, però, la possibilitat d'indicar també, entre parèntesis, "val", si així ho estima oportú l'editorial. Creu que aquesta és una bona solució?

—Ho trobe desencertat del tot.

—Ara s'ensuma una polèmica entorn de "l'estat de salut" de la llengua catalana. Quin és l'estat de vitalitat de la nostra llengua? En què hem avançat i en què hem retrocedit, aquests darrers trenta anys?

—Mireu, al segle XVIII ja Antoni de Capmany va declarar que la llengua catalana era un idioma "muerto para la república de las letras". Ha reviscolat, doncs. No sóc gens pessimista, malgrat tot.

Juli Capilla